

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 2

ZATERDAG 11 JANUARI 1930

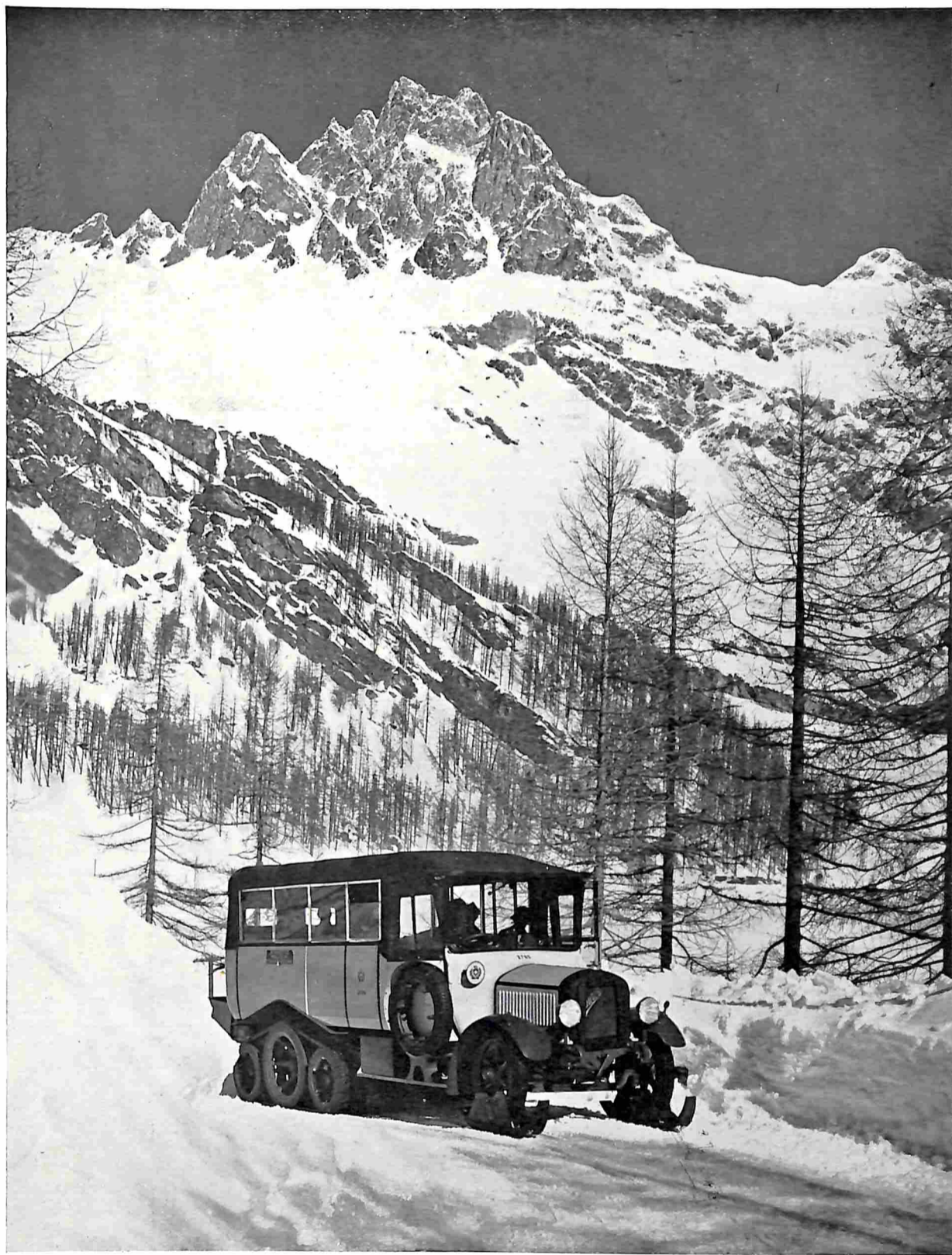

Foto Albert Steiner

WAAR EENS DE POSTILLON ZIJN HOORN BLIES. DE WINTERPOSTAUTO IN DEN MAJOLAPAS

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE BEMOEIAL, DOOR C. ROWLAND (8)	BLZ. 14
WINTERSPORT IN ZWITSERLAND (GEÏLL.), DOOR EDWARD E. LONG	BLZ. 13, 16—18
MIJN EIGEN TUIN (GEÏLL.), DOOR MIEN RUYS	BLZ. 18—19
DINKELSBÜHL (SLOT), DOOR LAURENS VAN DER WAALS	BLZ. 19—21
KERKHOVEN (SLOT), DOOR TINE COOL	BLZ. 21—22
DE STRADA DA SALERNO (GEÏLL.), DOOR B. S.	BLZ. 22—23
EEN ZELDZAME BROEDVOGEL (GEÏLL.), DOOR RINKE TOLMAN	BLZ. 23
IN HET RIJK DER STILTE. (EEN NACHTELIJKE EXPEDITIE), DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (3)	BLZ. 24
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (19)	BLZ. 24
LANDSCHAP TE ZUID-SCHALKWIJK (ILL.)	BLZ. 24

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdlijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

DE BEMOEIAL

8) DOOR C. ROWLAND

PROFESSOR Kimball knikte en trok aan zijn baard, die gedurende die twee dagen veel witter was geworden. „Ik had ook al zoo iets gehoord”, zei hij. „Ik wist dat Muller —e— dol verliefd was op Faith en dat hij voor niets terug zou deinzen om zijn doel te bereiken. Wat ik vreesde was, dat hij, nu hij, eenmaal de bedreiging geuit had, gewetenloos genoeg zou zijn om ze ten uitvoer te brengen”.

Ik gaf den ouden heer de verzekering, dat hij zich daaromtrent gerust kon stellen en dat Muller nooit zoo iets zou doen, zelfs als hij de Redders in zijn bezit had, wat niet het geval was. Het duurde niet lang, of professor Kimball knapte zichtbaar op.

„Er is een ding, dat ik je verzoeken wou dadelijk te doen”, zei hij Faith aankijkend. „Dat is, de heele kolonie P. Kimballis dadelijk te verdelgen”.

„De Plaaig te doden?” riep ik uit.

„Ja. Nu de Redders alle dood zijn, is de Plaaig slechts een bedreiging; een vergif waarvoor wij geen tegengif hebben. Bovendien hebben ze mij al genoeg ellende bezorgd”.

Even later zei hij, dat, nu hij weer gerustgesteld was, hij wel dacht dat hij wat zou kunnen slapen en verzocht hij Faith en mij hem alleen te laten. Wij gingen naar het insektenhuis om zijn opdracht uit te voeren en na eenige onvolwassen exemplaren te hebben gevangen om Muller mee te bedotten, was er geen reden de rest te sparen.

Tevens gaf Faith mij een flinke homp kaas voor de half verhongerde rat en wat aardbeien en krekels voor den spotvogel.

Daarna gingen Faith en ik aan het moeilijke en sterk ge-parfumeerde werk om een paar honderd half volwassen Plaaig-insekten te vangen, waar wij een aantal doode Redders aan toevoegden. Deze haakten met hun klauwen in het net en leken daardoor levend genoeg om Muller op het eerste gezicht te misleiden. Wij bonden het net dicht en hingen het in de open lucht op om de geur te laten vervliegen. Faith vertelde mij, dat de insekten bijna reukeloos waren, zoolang ze met rust gelaten werden.

Nadat wij dit gedaan hadden, gingen wij de rest van de kolonie verdelgen, wat ik een heel prettig werk vond. Faith bracht een oventje, ongeveer ter grootte van een ouderwetsche koffiekkan, met een gummi slang er aan. Het werd verwarmd door een spiritus-vlam.

„Dit is een fumigator, die vader heeft laten maken om insekten-kolonies, die hij niet langer noodig heeft, te doden”, legde zij uit en wierp een schepvol van een geel poeder in den oven. „Als dat goedje heet wordt, scheidt het een gas af, dat sterk insektendoodend is”.

Toen bedekte zij de heele kooi met lappen vochtig, ongebleekt katoen. Daarna bracht zij het mondstuk van de gummi slang in de kooi en stak ze de spirituslamp aan. Dadelijk kwam er uit de kooi een heftig gezoem en getik, dat twee of drie minuten aanhield; waarna Faith de lamp uitblies en wij de loods verlieten.

„Hebben zij genoeg gehad?” vroeg ik.

„Ruim genoeg”, antwoordde zij. „Vermoedelijk zijn ze allemaal dood; maar wij zullen het toestel tot na de lunch laten staan, daar de geur heel onaangenaam is. Later zullen wij de Kimballis doden, die vader in de kooi der Redders heeft losgelaten”.

„Kijk”, zei ik, „zou dat niet een goed ding zijn om mee te nemen als wij Muller het voorgenomen bezoek gaan brengen? Zijn insektenhuis is van hout opgetrokken en ik kon een boor meenemen en een gat boven in een muur waar het niet in het oog valt en daar het mondstuk door steken. Dan zou hij nooit weten hoe zijn insekten vermoord zijn”.

„Een goed idee”, zei ze. „Na een paar uren ruikt men niets meer van den geur. Laten wij dat doen”. Zij keek mij aan met een eigenaardigen blik. „Werkelijk, Mr. Pembroke, u verschaft mij telkens een nieuwe verrassing”.

„Wel, wel! U schijnt mij voor een eerste-klas uilskuiken en lafaard te hebben aangezien. Ik krijg een heel aardigen kijk op den indruk dien ik op de menschen maak. Ik hoop, dat ik er van zal profiteeren”.

Zij lachte. „Ik had Dokter Muller's gezicht wel eens willen zien, toen u aanbodt met hem te duelleeren”, merkte zij plotseling op. „Wat zei hij wel?”

„Hij betreurde het, dat de omstandigheden hem dwongen zich dit genoeg te ontzeggen. Daarvoor had hij den tekst aangehaald waarin gewaarschuwd wordt voor den toorn van het schaap. Zie ik er uit als een schaap?”

„Neen. U ziet er uit als een goedig jongmensch, dat geen kip kwaad zou doen en dat nog al verwend is door de dames. Ik denk, dat u heele stapels billets-doux hebt, zooals die welke nu gestolen zijn. Wat moet u daardoor altijd in angst zitten!”

„Kijk eens, Miss Kimball”, zei ik, „u veronderstelt allerlei dingen, die u dan maar meteen als waar aanneemt; dat is verkeerd. Ik heb heelemaal geen billets-doux. Ik ben niet zoo'n vrouwengek als waarvoor u mij schijnt te houden. Die brieven waren van een vrouw waarmee ik als kind gespeeld heb en zij schrijft daarin hoe ongelukkig zij zich gevoelt door het gedrag van haar man, ook een oud en oprecht vriend van mij. Hij was verstikt geraakt in de netten van een ordinaire gewetenlooze vrouw en ik heb, niet zonder succes, het mijne gedaan om een einde aan die verhouding te maken en het huiselijke geluk te herstellen. Er staat geen woord in die brieven waaruit men iets te mijnen nadeele zou kunnen afleiden, behalve dat ik een bemoeial ben. Maar als zij in verkeerde handen vallen, zouden zij eenige menschen in het ongeluk kunnen storten”.

Zoolang ik sprak, bleven Faith's oogen op de mijne gericht. Toen ik uitgesproken had, was zij doodsbleek en keek zij mij aan met een blik, die, zonder dat ik zeggen kon waarom, mijn hart sneller deed kloppen.

„Het — spijt mij”, zei ze, haar oogen neerslaand. „Het spijt mij meer dan ik zeggen kan. Waarom hebt u mij dat niet eerder verteld?”

„Ik kon niet denken, dat het u zou interesseeren. Bovendien scheen u van den beginne af aantenemen, dat mijn eenig

doel was mijzelf — en daarmee een ander — te behoeden voor het ruchtbaar worden van een weinig eervolle intrige".

„Ik — ik vraag u excuus, Mr. Pembroke", zei ze heel zacht terwijl haar oogen op den grond gevestigd bleven. „O, wat ben ik toch dwaas!" riep zij plotseling met onverwachte harts-tochtelijkheid uit en liep snel in de richting van het huis.

Dien middag regende het, een echte zomersche stortregen. Dus bleven wij thuis schaak spelen. Ik won het spel, tot haar verbazing en genoegen, want zij was geen slecht schaakspeler. Maar ik was op de universiteit voorzitter van de schaakclub geweest — het eenige spel waarin ik ooit uitmuntte.

Na het eten knapte het weer op en tegen tien uur maakte ik mij gereed om Muller te ontvangen. De honden waren opgesloten en Faith had mij den sleutel van het laboratorium gegeven, waaruit alle geur van het insektenvergif was verdwenen. Ik had het net met de kwasi-Redders aan een tak van een appelboom gehangen en bemerkte tot mijn genoegen, dat men ze bijna niet kon ruiken.

Even voor elven slenterde ik naar het strand. De nacht was donker en het water stil als een bevroren meer. Een half uur lang bleef ik zoo rookend heen en weer wandelen. Toen hoorde ik op een afstand het zoemen van een motor. Het geluid ging naar het Westen, hield toen op en nu hoorde ik het neerplaatsen van een anker. Ik liep de kust langs en bespeurde alras een bootje, dat voorzichtig een inham in de kust binnen gleed. Het legde aan en twee mannen stapten er uit en liepen op mij toe. Ofschoon het donker was, herkende ik dadelijk de forsche, breede gestalte van Muller.

„Goeden avond, dokter", zei ik.

Hij knikte even. „Hebt u ze!" vroeg hij.

„Ja", antwoordde ik. „Zij zijn in een net, dat aan een tak van een appelboom hangt bij het insektenhuis".

„Hebt u den sleutel daarvan?"

„Ja".

„Laten wij dan de rest gaan dooden. Dat doe ik liefst zelf".

„Dat is al gebeurd", antwoordde ik.

„Hoe hebt u dat gedaan?" vroeg hij achterdochtig.

„Vanmiddag besloot de professor om het teveel aan Plaag-insekten te dooden —".

„Waarom deed hij dat?"

„Zij teelden te snel voort. Ik maakte mij meester van het goedje, dat hij daarvoor gebruikte en goot het leeg in de kooi der Redders."

„H'm!" bromde hij en keek mij scherp aan. „Ik zou die doode insekten wel willen zien".

„All right, gaat u dan maar mee. Er is geen gevaar. De honden zijn opgesloten en alle menschen zijn naar bed".

Hij bromde en volgde mij, terwijl zijn bediende achter hem aan liep. Wij liepen langs het strand en volgden toen het voetpad, dat naar het insektarium voerde. Ik sloot de deur open, stak een lampje op en ging hem voor naar de kooi die de Redders had bevat. Een aantal doode insekten lagen op den vloer of hingen aan het gaas. Muller nam een electriche lamp uit zijn zak en liet het licht op de kooi vallen. Hij boog zich voorover en keek in alle hoeken en randen.

„Wel, wel!" bromde hij. „Hier zijn zoowel Kimballis als Mullerensis".

„Dat spreekt vanzelf", zei ik. „De Plaag is in de kooi gestopt om de Redders te voeden". Toen kreeg ik een plotse-linge ingeving. „Er zijn ook een aantal Plaag-insekten in het net bij de Redders. Het was onmogelijk ze te scheiden".

„Zoo," bromde hij en wendde zich om.

Wij gingen de deur uit en ik liep hem voor naar den appelboom, waaraan ik het net had opgehangen. Muller liet zijn licht er op schijnen.

„Pas op", zei ik. „Iemand mocht eens van het huis uit het licht zien".

„'t Komt er niet op aan", gromde hij en nam het net uit mijn handen.

„En nu mijn brieven, alstublieft", zei ik.

Muller keerde zich om en zelfs in het donker kon ik zijn grijns en het glinsteren van zijn witte tanden zien.

„Ik vergat uw brieven mee te brengen", zei hij.

„Wat zegt u?" riep ik uit. „Geef hier dat net".

Op dat oogenblik zag ik bloed. Ofschoon ik wist dat in het net slechts wat doode Redders en een paar van de Plaag zaten, was ik woedend om de poets die hij mij gebakken had. Als hij alleen was geweest, had ik hem zeker aangevallen, ofschoon

hij tweemaal zoo sterk was als ik. Maar de kolossale Deutsche knecht schoof zijn forsche gestalte tusschen ons in,

„Jij schurk!" snauwde ik hem toe. „Is dat jouw opvatting van goed fatsoen?"

„Die durft praten van goed fatsoen!" gromde hij. „En de manier waarop jij professor Kimball behandelt? Jij bent net de ware om over fatsoen te praten".

„Geef me dat net terug", riep ik uit, „of ik maak alarm".

„Dat zal je niet doen", antwoordde hij kalm, „in je eigen belang. Goeden avond". En daarmee stapte hij weg naar het strand met het net in zijn hand gevolgd door zijn bediende.

Ik geloof niet, dat ik ooit meer zoo woedend ben geweest. Ofschoon Muller slechts de Plaag-insekten had, waarvan hij al genoeg had en dus zelf beetgenomen was, had hij er mij toch leelijk laten inloopen. Maar niettegenstaande mijn teleurstelling, liet ik mij niet door mijn woede meeslepen, maar behield mijn tegenwoordigheid van geest.

„Wacht even!" riep ik uit hem achterna loopend. Hij bleef staan en keerde zich om.

„Maak dat je weg komt en probeer het niet herrie te maken" gromde hij dreigend.

„En richt u eens uw licht op het net en kijk eens wat u daar hebt", zei ik.

„Wat bedoelt u daarmee?"

„U denkt dat u de Redders hebt", spotte ik. „Maar die hebt u absoluut niet. U hebt een handjevol onvolgroeide Plaag-torren en een zoodje doode Redders. Ik had er een voorgevoel van dat u mij zoo'n gemeene streek zoudt spelen en ik wou niet bij u achterblijven. De kolonie Redders is veilig opgeborgen, mijn waarde dokter en tenzij ge mij mijn brieven ter hand stelt, zult u nooit een levend exemplaar te zien krijgen".

Een oogenblik bleef hij stil en dreigend staan; toen haalde hij vloekend zijn zaklantaarn voor den dag en liet het licht op het net vallen. Het duurde niet lang of hij zag, dat ik de waarheid had gesproken.

Muller ging rechtop staan en keek mij zoo dreigend aan, dat ik onwillekeurig een stap achteruit deed.

„Jij — jij —". Toen bedwong hij zich en stootte een grommend lachen uit. „Waarachtig" bromde hij, „je bent niet zoo'n volslagen idioot als je er uit ziet, wat?"

„Dat kan men van u niet zeggen", antwoordde ik.

Hij scheen even hierover — of over iets anders — na te denken. Toen zei hij:

„Dat is een gekke geschiedenis. Komaan, wij beginnen elkaar nu te begrijpen. Als ik u uw brieven breng, zal u mij dan de Redders verschaffen?"

„Als u mij de brieven eerst geeft".

„Afgesproken. Ik weet, dat u kunt probeeren mij nogmaals voor den mal te houden, maar dat waag ik er op. U kunt de brieven zien en lezen voor u mij de insekten geeft. Vindt u dat goed?"

„Jawel, dat vind ik best".

„In orde", zei hij en scheen toen even te aarzelen. „Laten wij zeggen, over drie dagen, daar ik inmiddels belangrijk werk te doen heb. Het is vandaag de derde Juni. Laten wij het dus stellen op den avond van den zesden op hetzelfde uur".

„Mij goed", antwoordde ik.

„Hij knikte, wierp het net op den grond en ging weg. Hij nam het net op, liep er mee naar het insektenhuis en legde het in de kooi. Daarna ging ik naar het huis terug. Faith wachtte mij af in de zitkamer.

„En . . .?" riep zij uit.

Ik liet mij in een stoel vallen en vertelde haar al wat er gebeurd was.

(Wordt vervolgd)

Aphorismen

Gelukkig is het niet altijd een teleurstelling iemand te leeren „kennen"; soms is het als een bloem, welke langzaam ontluikt.

De tijden veranderen en de snelheid van ons denken moet in gelijken tred blijven.

Onze fouten weten, maar dezelve niet aan de kaak stellen, daardoor zouden zij vergrooten. Het oordeel der wereld is al wreed genoeg.

Als men te weinig van zich zelf denkt, denkt de wereld in het geheel „niets" van ons.

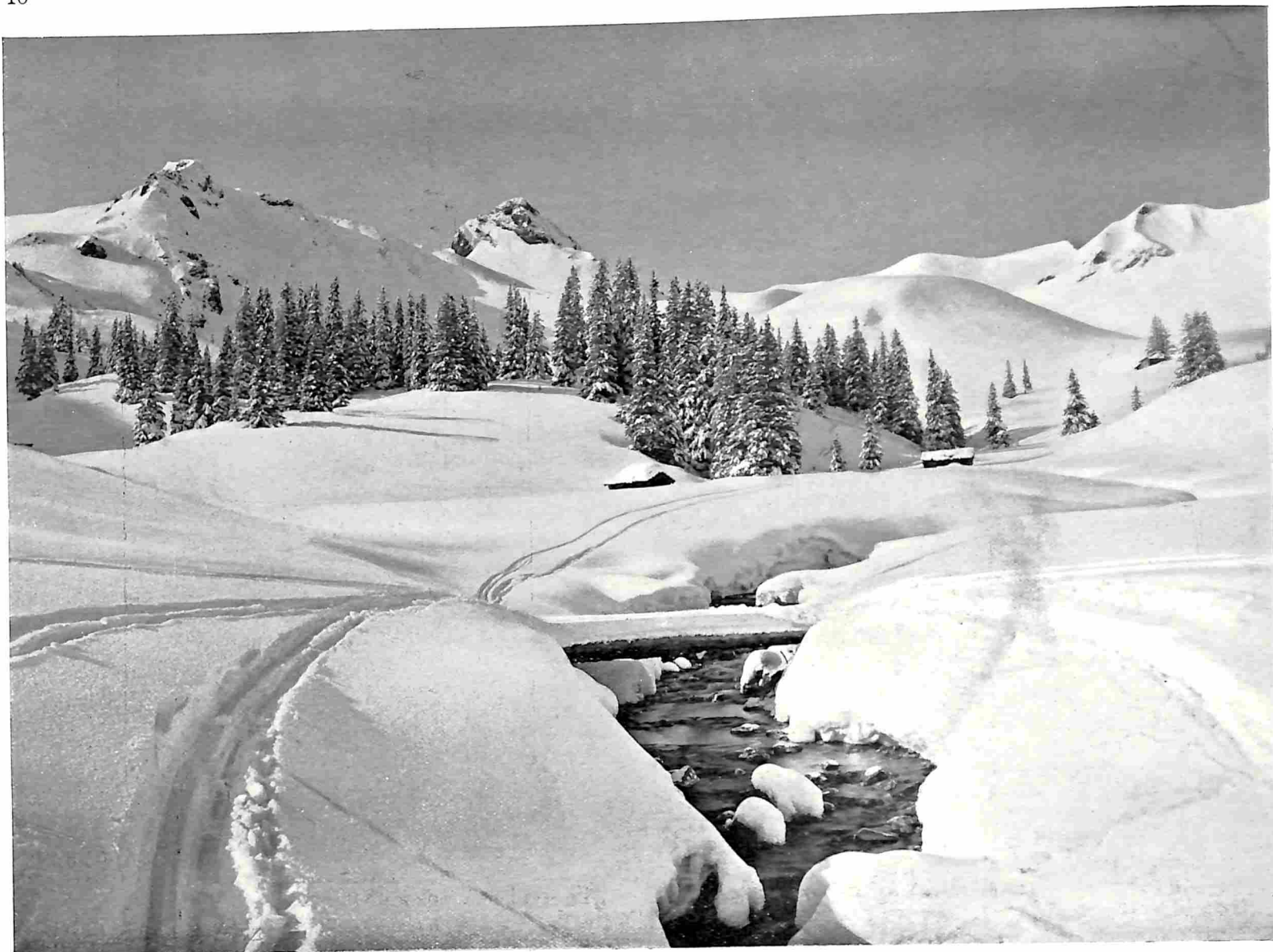

Foto E. Geijger

ADELBODEN

WINTERSPORT IN ZWITSERLAND

BIJ een diep azuren hemel, een zoo klare atmosfeer, dat over verwijderde voorwerpen betrekkelijk dichtbij schijnen, en een zoo verfrisschend klimaat dat een enkele ademtocht de opwekkende uitwerking van een glas champagne heeft, is het werkelijk niet te verwonderen, dat Zwitserland ieder jaar luider de bewoners van mist en wolkenlanden, van regen en vochtige koude tot zich roept om haar jaarlijksch feest der wintersporten mee te beleven. ☒ Gezondheid en vermaak onder schitterenden zonneshijn die een landschap van wonderlijke afwisselende schoonheid bestraalt, kunt ge daar tenvolle genieten — in dit

DE BEROEMDE BOB-BAAN OP DEN GEISCHMIALP TE ENGELBERG

land van bevroren meren, met sneeuw bedekte heuvels, waartegen bosschen donkere pijnboomen scherp afsteken en vlakten gehuld in een mantel van wit, de enkele huizen juweeltjes van architectuur in hout, vaak rijk besneden en in romantische omgeving. ☒ De stroom van bezoekers in Zwitserland uit alle landen gedurende elk winterseizoen vermeerderd, getuigt van de populariteit waarin de wintersport zich verheugt en indien ge het den bezoekers zoudt vragen, zoudt ge zonder onderscheid hooren, dat, indien het hun even mogelijk was, zij allen gaarne zouden terugkomen, daar ze de waarde van een prettige en gezonde lichaams oefening temidden van zonneshijn en temidden van zulk een intense schoonheid inzien. Maar indien ge eenmaal ondervonden hebt dat de reis gemakkelijk wordt ondernomen — in een specialen sportsneltrein naar den voet der Zwitsersche bergen, waar een andere trein U wacht naar Uwe bestemming — dan denkt ge niet meer aan een ander wintersportuitstapje — als ge 't U tenminste kunt permitteeren. De kosten zijn heelemaal niet buitensporig hoog — indien ge tevreden bent met een bescheiden kamer, zal Uw hotelrekening niet hooger zijn dan /60 à /70. — per week (in sommige kleinere plaatsen zelfs minder) en als ge op de juiste plaats U op de hoogte stelt, kunt ge een wintersportuitrusting krijgen voor enkele tientallen guldens, waarmede ge voor verschillende seizoenen geholpen zijt. Bovendien, als ge opgewekt wilt zijn, zult ge zeker overal vroolijke en gezellige menschen aantreffen, want zonneshijn en zuivere berglucht verbannen, behalve in heel enkele gevallen, „sno-bisme” en tenslotte is de kou der Zwitsersche bergen volgens overlevering zoo droog, dat, als 't niet waait, ge 't ook niet voelt, terwijl de hotels warm, helder en van alle gemakken voorzien zijn en U overvloedig en goed voedsel verschaffen. ☒ De juiste tijd en de plaats waarheen ge gaat moeten goed uitgekozen worden. Velen willen gedurende Kerstmis naar de wintersport. Dat is zeker een goed idee en juist dan zult ge

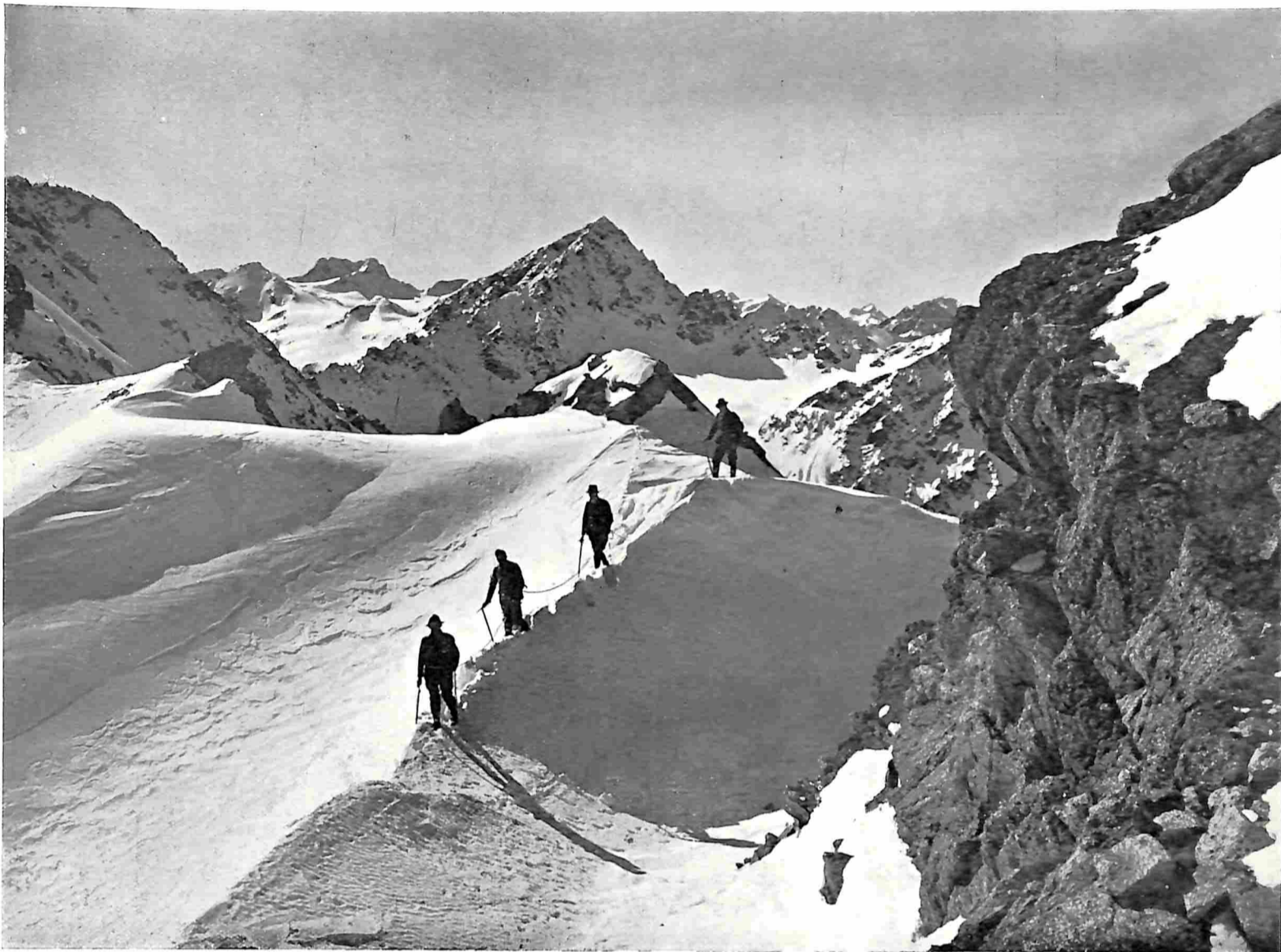

Foto E. Meerkamper

OP DEN FLUELA WEISSHORN

vooral binnenshuis een heerlijken tijd doormaken, doch waarschijnlijk zal er weinig sneeuw zijn, althans niet genoeg voor sport, terwijl schaatsenrijders hun vijand den dooi kunnen ontmoeten, net als thuis en zeker zullen dan alle hotels overvol zijn. De beste tijd voor alle soorten sport begint midden Januari, en in de hooge streken, speciaal in Engadin, bestaan goede sportcondities tot eind Februari en zelfs nog later. ☼ De beste plaats voor sport ligt natuurlijk zoo hoog mogelijk, doch veel hangt af van de soort winter. Bij een strengen winter is het bijna overal even goed, doch bij zacht weer hebben de plaatsen onder 5000 voet maar zeer matig sneeuw en ijs. Om zeker te zijn van goede sportterreinen, ga naar een plaats niet te ver verwijderd van 5000 voet hoogte die niet af en toe sterk van den wind te lijden heeft (zooals dit op enkele plekken het geval is), waardoor de sneeuw in jacht voortgedreven wordt en hier en daar open plekken blijven, welke gevaarlijk voor ski's zijn en ook niet daar, waar de zon gedurende enkele uren per dag achter de bergen schuil gaat. De meeste wintersportplaatsen genieten per dag ongeveer 6—7 uur zonneschijn op een helderen dag, ga daar dan ook heen. Wenscht ge sport afgewisseld met vermaak, ga naar St. Moritz, de Koningin der Sneeuwlanden en hoofdstad van het Engadin. Het is daar veel duurder dan elders, doch ge ontmoet er de fine fleur met een groote F geschreven. Knappe vrouwen, fleurig gekleed in de meest fantastische wintersportpakjes, die ooit ontworpen werden en die zelden met de sneeuw of 't ijs kennismaken, rijden over de bevroren wegen in sleeën met 2 of 4 paarden bespannen, met tinkelende bellen en een waakzaam cavalier, die haar angstvallig begeleidt: ge komt ze hier tegen. Iederen middag thé-dansant, waar ge een menigte vindt, evengoed verzorgd als in Parijs, Londen of Berlijn, een voortreffelijk orkest en de heerlijkste versnaperingen. ☼ En 's avonds altijd een of ander balmasqué in een der groote hotels, waar ge gemakkelijk Uw partner vindt, alhoewel de prijs van den wijn U even kan benauwen. ☼ Doch ook in St. Moritz vindt ge kleine comfortabele hotels met goede keuken voor matigen prijs en

sportsmen, die U iederen dag de noodige opwinding geven op de beroemde Cresta Run, skieën naar beneden van Corgiglia en rijden schaatsen in verschillenden stijl op de groote Stadiumbaan. In de andere centra vindt ge meer echte sport en minder amusement, doch voldoende om U al 't vermaak te geven, dat ge noodig hebt na een dag skien, schaatsenrijden, curlen of tobogganen, want ieder middelmatig groot Zwitsersch hotel heeft tegenwoordig zijn balzaal en dansorkest. ☼ De wintersport, waardoor ge stellig wordt bekoord, als ge niet al te oud bent, is skien. Niets is zoo opwindend en biedt zooveel onverwachts. Met een beetje moed en geduld en een goeden leeraar, kent ge 't gauw en ge zult aan wintersport doen voor de rest van uw leven. Ge moogt schaatsenrijden, als er geen sneeuw is of to-

NAAR BOVEN . . .

bogannen voor een pretje, maar de sprong heuvelafwaarts door de opwekkende frissche lucht op uw betrouwbare ijzers zal altijd de sport bij uitnemendheid zijn en het hoogtepunt van Uw wintervacantie in Zwitserland. EDWARD E. LONG

MIJN EIGEN TUIN

HEGGEN en heesters geven het architectonische gedeelte van den tuin aan en vormen de omlijsting. De bloemen brengen er kleur en leven in. Vooral de laatste jaren treden de vaste planten steeds meer op den voorgrond, mede door het ontstaan van een groot aantal nieuwigheden, die veelal verbeteringen zijn der oude soorten. Deze vaste planten hebben gedeeltelijk meegewerkt tot de groote veranderingen in de tuinarchitectuur. ☞ In den tijd van Le Notre was lijn hoofdzaak en de beplanting bleef ondergeschikt. De bekende tuinen uit dezen tijd zijn ook van zoo'n uitgestrektheid, dat de bloemen er verloren zouden gaan. De vakken der parterres werden hier gevuld met felle kleuren in weinig soorten en de beplanting werd gedwongen binnendeze perken te blijven. Het ging hier dus in hoofdzaak om vakvulling, en wat hiervoor gebruikt werd was betrekkelijk onverschillig, zoolang het de strengelijken niet overschreed. Geraniums, Lobelia's en dergelijke planten leenden zich goed voor zoo'n opvatting. ☞ Doch vaste

planten laten zich niet dwingen tusschen lijnen, maar moeten vrijuit kunnen groeien om tot volle schoonheid te komen. ☞ Om deze bloemen te kunnen gebruiken in den tuin, moest een geheel nieuwe oplossing gezocht worden. ☞ In uitgestrekte terreinen kwamen ze niet tot hun recht. Daarom ging men er toe over groote tuinen onder te verdeelen in verschillende kleinere. Een gedeelte met groote, rustige gazons en boomen, wat zomer en winter voldoet, een apart rozentuintje, en dan nog een ingesloten ruimte voor vaste planten, en de beste wijze tot het verwerken van deze laatste werd gevonden, door ze onder te brengen in borders. ☞ Een border is een rand van bloemen in vele soorten en variëteiten, samengevoegd tot één geheel. Het is niet een collectie planten om ieder afzonderlijk te bewonderen, maar het moet *een geheel* zijn, waarin toch iedere groep afzonderlijk tot volle ontwikkeling kan komen. ☞ Iets nieuws wordt dikwijls afgekeurd omdat het niet op de juiste wijze gebruikt wordt en zoo gaat het ook met de borders. Voor velen wordt het een mode en zij meenen dat er een border moet zijn, ook al is de omgeving volkomen ongeschikt. ☞ In iederen aanleg moet gezocht worden naar overeenkomst tusschen de stemming die een bepaald terrein wekt en zijn beplanting. Vlak bij een oud buiten, tusschen zwaar geboomten en groote, ongebroken grasvelden, hoort geen border. Wel is het begrijpelijk dat men juist hier bloemen wenscht om de somberheid wat op te heffen, maar door de zware boomen zullen de planten er kwijnen of te hoog opschieten, wat een

voortdurende bron van ergernis zou zijn en alleen de rust en eenheid verstoren. Maar meestal is er wel verder weg of bij den moestuin een zonnige strook langs een schutting of heg, waar een border tot zijn recht zou komen. Een eerste vereischte is dus de juiste ligging te vinden. ☞ Ligt een tuin in een heidestreek, overgaande in de uitgestrekte vlakte, dan zou hier een border alle stemming verstoren. Hier moet eenheid zijn van de beplanting met zijn omgeving en er zijn nog planten genoeg die hier gebruikt kunnen worden zooals Verbascums, Campanula's, Santolina, Calluna, Thym, Wilde Rozen en heesters als Tamarix, Lijsterbessen, Berken, Juniperus en Pinus Mughus, in losse groepen geplant, maar nooit in rechte borders. Wil men hier een border hebben, dan moet een gedeelte van den tuin geheel afgeschoten worden, zoodat men door de omgeving niet meer beïnvloed wordt. ☞ In de eerste plaats vraagt een border om een achtergrond. Is die er niet, of sluit een rechte strook zich niet aan bij den aanleg, dan kan een beplanting gemaakt worden van losse groepen in slechts enkele soorten, maar dit is dan geen border. ☞ De achtergrond kan een schutting zijn of een gebouw, muur of

EN OMLAAG OP SKIS

haag. ☞ De hoofdzaak is dat hij rust geeft. Is er weinig ruimte dan is een schutting natuurlijk het beste, daar deze weinig plaats inneemt en geen voedsel uit den grond haalt. Een oude muur met een enkele klimplant vormt een prachtige achtergrond. Een leelijke muur of schutting kan geheel bedekt worden met klimplanten in niet teveel soorten en in overeenstemming met de kleuren van den border. ☞ Het bezwaar van een heg is dikwijls de ruimte die ervoor noodig is en zoodoende den border onnoodig smal maakt, want er moet een ruimte van 50 tot 75 cM. blijven tusschen de heg en de planten, daar een heg veel voedsel noodig heeft. ☞ Ook een dubbele border met gras ertusschen kan een vroolijk effect geven. Zijn de borders van huis uit zichtbaar, dan is dit gedeelte, alleen ingesloten door hagen, 's winters wel heel kaal. Dan kan men de hoeken opvullen met heestergroepen als Prunus Pissardi, Hippophaea rhamnoides en als groenblijvende heester Berberis stenophylla. Dan wordt, vooral 's winters, de strakke, rechte lijn der hagen gebroken. ☞ Het samenstellen van een goeden border is niet gemakkelijk, daar er zooveel factoren zijn waarmee rekening moet worden gehouden. Bovendien is er een groote kennis van planten voor nieuws ontstaat en den groei oplettend waarnemen om langzamen bloeitijd, mooi blad enz. Dan komt het samenstellen lijkste is deze verschillende kleurencombinaties en het moeilijken. Daarom is het altijd noodig een ontwerp op papier te maken om een overzicht te hebben en de lengte en breedte zullen het kleurenschema bepalen. ☞ In een kleinen border moeten slechts weinig kleuren gebruikt worden om geen onrustig beeld te geven; daarentegen zou een groote border in

Foto Mevr. Visser-Hooft

DELPHINIUMS MET STERKE, ZWARE DONKERPAARSE STENGELS

slechts enkele kleuren saai worden. Verder moet er afwisseling zijn in de hoogte; geen regelmatig verlopende lijn van hoog naar laag, maar hier en daar middenin een hoogere, ijle groep naar voren springend. En dan is de bloeitijd nog een belangrijke factor. Den geheelen zomer door moet in de borders de bloeitijd regelmatig verdeeld zijn. Alleen is het aan te raden voor de voorjaarsmaanden een aparte beplanting te maken, daar deze vroege bloeiers verloren zouden gaan in den grooten border en bovendien in de zomermaanden te kale plekken achterlaten. ☼ Voor me ligt een border, beginnend in zachte kleuren, rose Lavatera's, een der nieuwe Lupinen „Downer's Delight", met tweekleurige bloemen, mat-rose en heel donkerkarmijn. Vooraan een nieuwe blauwe Penstemon met in het blauw even herhaald dezelfde tint karmijn als die der Lupinen. Dan een kleine groep witte Campanula's en als herfstbloeiers planten die in den zomer mooi blad hebben, Sedum spectabile en Iris germanica, beide grijs-groen. Dan achteraan een groep Galega, een rijkbloeiende, bossige plant van bleek-lila met witte vlinderbloemen en om wat kracht te geven aan deze eenigszins slappe kleuren een flinke groep donkerpaarse Salvia virgata nemorosa. ☼ Deze Salvia bloeit zeer lang en rijk en de kleur is niet uitsluitend paars maar met een mooie, doffe rood-achtig-bruine bijtint, die bij de meeste kleuren past, en vaak een kleur in andere bloemen naar voren brengt, die men er eerst niet zag. ☼ Nu gaat de border over naar dof geel en oranje en wordt in 't midden overheerscht door een groote, hoge groep Delphiniums, uitstekend boven alles en alles beheerschend met zijn sterke, zware, donkerpaarse stengels. Hiervoor een fijne, matgele Lupinus „Sunshine". Dan een herhaling van de paarse Salvia's met in den achtergrond gele Zonnebloemen en donkerbruine Heleniums voor den herfst. ☼ Naast de Salvia's een groep oranje Alstroemeria's en weer een andere tint Delphinium en grootbloemige, witte Margrietten. In den voorgrond herhaalt zich hier en daar een groep Nepeta Mussini met lila bloemen, oranje Geum en Helianthemum (Zonneroosje) in verschillende kleuren, afgewisseld door de groote gele kelken van Oenothera missouriensis. Nu gaan de kleuren langzaam over naar blauw, waarvan de zuiverste tinten voorkomen in Delphiniums en Anchusa. Tusschen dit helle blauw komen de fijne, witte bloemaren van Veronica elegans scherp uit tegen de sterke, stevige stengels van de Kogeldistel. Meer naar voren loopt een strook Artemisia incana, grijs blad en grijze bloemen, waar de witte kelken van Liliun regale hoog boven uitsteken. Tusschen dit blauw, grijs en wit wordt wat meer kleur gebracht door enkele planten van Papaver nudicaule, in oranje, citroengeel en wit, en de stevige stengels van Gaillardia maxima. ☼ Door de herhaling van sommige groepen ontstaat een rustige eenheid. Op verschillende afstanden staan Delphiniums in oplopende kleuren. Ook Lupinen worden herhaald en voor den nazomer zijn er een paar groote groepen Phlox, om de uitgebloeide stengels der Delphiniums te bedekken, en in den achtergrond hoge Asters, Monnikskappen en Bocconia. ☼ Geel keert door den geheelen border in verschillende tinten terug. Achillea filipendula is hier bijna onmisbaar door zijn langen en rijken bloei. Met zijn gele, platte schermen op stijve stelen, maakt hij een sterk decoratieven indruk. ☼ Ook Irissen hebben decoratief blad, wat bijna even belangrijk is als de bloem. Goede soorten zijn Empress of India, Balder, Ambassadeur en Corrida. Hier en daar kan in den border een groep geplaatst worden van 3 tot 5 planten, geheel vooraan en hoog uitstekend tusschen de lage Nepeta en andere kruipende planten van den voorgrond. ☼ Verschillende Heleniums als Julisonne, Garten-sonne, Wyndley en Crimson Beauty zijn goede borderplanten, evenals de ijle pluimen van Solidago.

MIEN RUYS

DINKELSBUEHL

(Slot)

ONDER de belangrijkste van deze soort huizen mag men het „Hezzelhof" rekenen en het hotel „Goldne Rose" en dan, in de eerste plaats eigenlijk, Das Deutsche Haus, het eenige dat rijk genoemd mag worden aan beeldhouwwerk, snijwerk en versiering en dat een herinnering oproept aan de prachtige Fachwerkhäuser in Hildesheim, Braunschweig en Hannover. Das Deutsche Haus (gelegen aan de Weinmarkt waar men ook de gevels van de herberg „Zum Halbmond", met een aardig uithangbord, de vroegere „Rattrinkstube" en het gebouw „die Schramme" niet onbezichtigd laat) dateert uit het jaar

EEN BORDER VRAAGT EEN ACHTERGROND

1543, het werd in 1877 geheel hersteld. Ofschoon van oorsprong stamhuis van de thans nog in Beieren levende, graaflijke familie Drechsel-Deufstetten is het niets meer dan een eenvoudig „Gasthof”, met als herinnering aan voormalige grootheid in het portaal den mooien grafsteen, van Peter Drechsel, in 1591 daar in den muur gemetseld. ☞ Waarschijnlijk werd bij de herstelling een en ander bedorven. Als men het gebouw met de goedbewaarde huizen van dergelijk karakter in Noord- en Middenduitschland vergelijkt, valt dadelijk op dat de eerste verdieping niet gelijk ligt met den beganen grond, dat een kelder de eerste verdieping draagt. Waarschijnlijk bestond vroeger dit sousterrain niet of was het lager, zoodat men zonder stoep of trapje het huis kon binnentreden door een groote en hooge poort. Dergelijke huizen toch zijn in den regel ontstaan uit het type „Ackerbürgerhaus”, zijnde de woning van den in de stad gevestigden landbouwer, die wel zijn vak niet opgaf (al liet hij het in hoofdzaak door personeel uitvoeren) doch door welstand voorname werd, verburgerlijkte. Vanzelfsprekend passen deze huizen zich dan ook nog sterk aan bij de eischen van het landbouwbedrijf, een poort hoog en ruim genoeg om een wagen met hooi of koren geladen toegang te verlenen dient als ingang en doortit naar den achterliggenden hof; op zijde van deze poort liggen de dagelijksche woonvertrekken voor het gezin, daarboven de slaapplaatsen voor meiden en knechten. De ruimten onder de spitse bedaking zijn niet veel meer dan zolders en bergplaatsen, stapelplaatsen voor hooi en veldvruchten. Dit kan men bij het Deutsche Haus nog duidelijk waarnemen, de drie hoogste verdiepingen dragen daarvan nog het karakter. ☞ Al moge de schoonheid van het huis enigszins geschonden zijn, als geheel is het toch zeer bekoorlijk. Het is gevoeliger van verhoudingen, levendiger van constructie en soepeler van versiering dan de noordelijker Fachwerkhäuser. De horizontaal liggende balken zijn slechts sober besneden doch de verticale balkjes en binten, die hen ondersteunen, zijn rijk met rijzig beeldhouwwerk versierd. Zij geven aan het geheel iets luchtigs. Men krijgt den indruk, dat het toch vrij omvangrijke gebouw niet erg zwaar op onze aarde weegt, en dat brengt een rijmpje in de herinnering dat op een van de kleinere huisjes even buiten de wallen prijkt:

Wir bauen nicht zu feste
Wir sind ja hier nur Gäste
Wir wollen bauen fest hinein
Da wo wir sollen ewig sein.

☞ Spoedig gaan wij verder, zijstraatjes lokken ons tevergeefs, tot waar zich een der poorttorens verheft en wij de verdedigingswerken van de oude rijksstad naderen. De muur die de stad omgeeft wordt bijna niet onderbroken (maar niet overal is hij geheel ongeschonden bewaard gebleven); alleen de vier getorende poorten geven door nauwe hopen toegang. De vijfde poort, de Ulmer Tor, werd reeds in de middeleeuwen verwoest en niet meer opgetrokken. Talrijke torens verheffen zich en de muur blijkt op verschillende plaatsen nog in zijn oorspronkelijken vorm, dateerende uit de dertiende eeuw, aanwezig. De breede weergang is aan de buitenzijde besloten door de steenen verlenging van de uit ruwe steenblokken opgetrokken muurvlakte die door zijn schietgaten slechts schaars een uitzicht gunt over het ruime, vruchtbare land, of in de looverrijke beslotenheid van tuinen en park aan den voet van de wallen gelegen. Aan de stadszijde wordt de gang alleen door een galerij van ruwe eiken binten, die ook de bedekking van lei draagt, beschut. Als wij den muur bestegen hebben en den weergang betreden, zien wij nog net een zwerm kinderen achter een bocht wegkruipen. Zij verwachten

dat wij spoedig verder zullen gaan; nu wij lang toeven, komen een paar aarzelende kopjes om den hoek gluren en na een poosje komen zij weer te voorschijn en zetten rustig hun spel voort. Is het uitzicht naar buiten beperkt, dat over de stad is ongeveer vrij. Telkens heeft men tusschen hooge gevels door, langs een hoogen boom of door de diepe geul van een straatje een inzicht in de stad. Men kan soms den vluggen wirwar van straten en stegen volgen, hooge huizen rijzen met hun stijgende daken boven de karteling der kleinere en lagere daken uit. Een poos beheerscht het breede moederlijke dak van de kerk en de korte kerktoren het gezicht. Dan trekken de hooge gevels van patriciershuizen, die met hun rug en rijke tuinen naar den muur gewend staan de aandacht. Nog eenige stappen en zij sluiten het gezicht op de stad af. Maar, perken met bloemen, bloeiende heesters en de teederheid van berkeboomen troosten ons. In de tuinen onderscheiden wij van alles, vogels die in de klimplanten leven, kinderen die spelen, een hondje dat treurig aan een ketting bij de keuken ligt, een jonge zwarte kat die nerveus de bezigheid van witte kippen gadeslaat en den haan onrustig maakt. In een eenzamen tuin een jongen die eikenblokken klooft, tot even later een vrouwstem hem naar binnen roept. Uit een open venster van een bovenverdieping, waar een jonge vrouw bezig is met het opmaken van bedden,

STADSGRACHT EN BAUERLINSTURM TE DINKELSBÜHL

roept een koekoeksklok het aantal uren uit. Dan komen er weer kleinere huizen, doorkijkjes. In een volksbuurtje staan vrouwen te kijken, een man komt uit een klein huisje en jaagt ze uiteen. Uren zou ik zoo van deze hoogte het leven willen bekluren en beluisteren, maar mijn makker wil verder en hij heeft gelijk. Niet ver van een der poorten ligt vóór ons in de laagte een oud onaanzienlijk gebouwtje: de vroegere driekoningskapel, daarnaast het breede geveltje van het „Historische Vereinshaus” (een klein museum dat geschiedkundige verzamelingen bevat). Een grooter huis trekt onze aandacht, dat later blijken zal het stedelijk hospitaal te zijn waarin de stedelijke schilderijenverzameling berust en waar op de bovenste verdieping de „Jeugdherberg” is ondergebracht. ☞ Intusschen zijn ook enkele van de in zoo velerlei gedaanten opgetrokken torens bezichtigd. Een van de aardigste is de Bauerlinsturm. Op een massieven vierhoekigen toren stronk rust een huisje van balken, riet en leem, door een overhangend dak bedekt, zich spiegelen in het stille water van de ongedempte stadsgracht. In de herinnering spiedend ontdekt men een dergelijk bouwsel, men herkent een toren door Albrecht Dürer op een van zijn prenten gegrift. In een anderen toren, gedrongen van gestalte, misschien eer een breed uitgebouwd bastion, bezichtigd men *de blauwe kamer*, een rond (romantisch ingericht) torenvertrek dat uitzicht heeft over de weelderige omgeving en over het oostelijk gedeelte van de verdedigingswerken. ☞ Nu wordt het tijd den muur te verlaten. Een parkachtig pad, dat langs den wal door de oude gracht voert, brengt ons naar een zonnig veldje waar vlinders spelen en een bij ronddoelt. Daar vinden wij rust in het geurige, warme gras. Uit de stad dringen zingende geluiden tot ons door, een windvleug strijkt langs gelaat en handen. ☞ Intusschen is het in de stad drukker geworden. Scholen gaan uit, menschen keeren voor een poos huiswaarts. Boeren, kooplieden en toeristen zijn de stad binnengereden. In winkel en herberg heerscht levendigheid. Ook wij betreden de straten weer en zoeken in ons logement verkwikking. ☞ Als de middag wat gevorderd is, een nieuwe dwaaltocht. Wij ontdekken: het vroegere raadhuys, thans school; in de Torensteeg: Der deutsche Hof met in den hof een Rococokapel, verder het voormalige Karmeliterklooster en velerlei aardige geveltjes en schilderachtige huisjes en hoekjes. ☞

Dan wordt het tijd de kerk te bezoeken. Groot en machtig rijst de St.-George op te midden der knusse huizen. Ondanks haar reusachtige afmetingen lijkt zij lomp noch zwaar, eer licht en slank. Voor den bouw waren 45 jaren noodig, in 1499 werd zij voltooid. Het onderste gedeelte van den toren is romaansch en dus van ouder datum. Als men binnentreedt beseft men beter de geweldigheid der afmetingen. Hooge zuilen rijzen rank omhoog en scheiden de schepen. In de hoogte buigen zij naar elkander toe en uit hun bogen schieten, als buigzame takken, de talrijke ribben die het dak torsen. Uit zes en twintig groote ramen stroomt een zee van licht binnen dat tegen de zuilen en in de hoeken breekt en zoo in allerlei tinten, van licht en schaduw, vloeren en wanden bevloeit. Onder de kunstschaten bevinden zich schilderijen en beeldhouwwerken. Het belangrijkste is wellicht het schilderij en beeldhouwwerk aan het hoogaltaar. ☞ Van minder belang is de Spitalkirche, bekroond door een slank gotisch torentje, in deze kerk vindt men echter onder andere kunstvoorwerpen een schilderij van Van Dijck! ☞ Als wij dit alles weer achter ons laten is de middag ver gevorderd. De straatjes liggen in een koeler licht. Een enkele boerenwagen rijdt uit een zijstraat de hoofdstraat in, om spoedig de stad te verlaten. Bij de renaissance Löwenbrunnen staan evenals gisteren vrouwen haar tijd te verdoen. Een windvlaag jaagt ons voorbij en moede zoeken wij rust in ons herbergzaam hotel.

LAURENS VAN DER WAALS

Kerkhoven

(Slot)

DE menschen trekken Zondags uit de stad om „buiten” te zijn en niet als in Père Lachaise te Parijs tusschen de grafmonumenten. De graven zelf, tenminste de enkele graven, bracht hij terzijde in aanplantingen, die een boschestemming moesten opwekken en den vrede daarvan geven. Er zijn daar werkelijk nog zulke stille graven, waarvan wijding uitgaat. Het graf zelf, even verhoogd, met iets beplanting, klimop, maagdepalm, een varen en wat voorzichtige bloemen, een eenvoudige, opstaande steen, door een beeldhouwer zinrijk en voornaam behakt, ligt ruim omvat door sparren, die hun takken tot den grond brengen. De grond zelf, met mos en een varen, geeft 't boschkarakter volkomen, mede met het getemperde licht en een enkele zonnestraal die door de boomen valt. ☞ Maar zoo'n plek is voor den enkeling en zijn familie en geeft alleen die wijding als de sparren werkelijk tot den grond komen. ☞ Dit is het wat de moeielijkheid is en ook in Ohlsdorf niet stand heeft kunnen houden en wat men zoekt te verbeteren, de mogelijkheid, dat niet voor korte jaren een goed aspect wordt verkregen, om dat dan weer te verliezen als de boomen door te dichten stand kaal en open worden, en de beslotenheid aldus verloren gaat. De waarde van een juiste beplanting is het wat 't Ohlsdorfer Friedhof Duitschland duidelijk geleerd heeft en wij ook weten het in ons land, maar of de aandacht er steeds voldoende op is gevestigd, laat zich betwijfelen. ☞ De combinatie van 't park voor de levenden, waar de dooden geborgen en verborgen zijn, kennen wij; vaak moet vanaf het begin er reeds aan worden gedacht, dat in de toekomst alleen het park zal overblijven, maar er is een zoeken dit toch anders door te voeren. ☞ Er is in enkele groote steden de decentralisatie van de mas-sa-kerkhoven, om te komen tot die kerkhoven die tot een

eigen leven zijn terug gebracht en een eenheid geworden, hetzij met de natuur, met behoud van de direct aanvoelbare aanwezigheid van den levenden mensch die hier werkte en de dooden die begraven liggen, hetzij een geheel opgaan in de natuur. ☞ Van een park, waar men absoluut het kerkhof, de dooden vergeet gedurende het gebruik als zoodanig, komt men terug en niet ten onrechte. ☞ Al wil men niet direct bij de binnenkomst de graven ontmoeten, te doen, alsof zij er heelemaal niet zijn, is ook niet wenschelijk. ☞ Men heeft dus het individueele graf, de familiegraven, de grafvelden, men heeft de noodzakelijke toegangswegen, de ruimte om de kapellen, de pleinen, waar meerdere menschen zich kunnen ophouden, om zich dan te verspreiden, men heeft de bronnen, waar water geschept kan worden. Men heeft de velden die weder vrij komen, na zooveel jaren ingenomen te zijn geweest en de velden die wachten gevuld te worden, dit alles te verwerken op dusdanige wijze dat een bevredigende oplossing voor den bezoeker wordt verkregen, maar ook dat

het doel niet worde voorbij gezien, dat er een economisch gebruik moet worden gemaakt van te beleggen ruimte. ☞ Ook overzichtelijk dient er wel te worden gewerkt en bepaalde punten geaccentueerd om een verdwalen te voorkomen. Ook daarvoor is het, dat men decentralisatie wensch; uitgestrektheden als in Ohlsdorf zijn niet te bewandelen. Men moet voermiddelen nemen, bussen, om er een gewenscht gedeelte te bereiken. Aan de, in den eersten tijd na een geleden verlies, opgekomen behoefte het graf eigenhandig te verzorgen, valt bijna niet te denken. ☞ Hij, die tegenwoordig een begraafplaats goed begrijpt, hetzij deze in architectonische of in landschappelijke richting gaat, weet de waarde van de beplanting ervoor en is hier zoo van doordrongen, dat hij, hoewel de vrijheid van de te gebruiken grafsteenen en anderszins belemmerend, om den ongewenschten chaos te beletten op te komen, toch van de beplanting voornamelijk verwacht datgene te krijgen wat hij allereerst wensch, de eigen sfeer die woonde op het kleine kerkhof. ☞ Men zou kunnen vragen: „Is er op het Joodsche kerkhof dan geen eigensfeer, en

ACHTERZIJDEN VAN HET „HEZELHOF” TE DINKELSBÜHL

daar is toch niets te vinden en ook niets van eenige beplanting, behalve dan het gras”. ☞ Wie in Muiderberg is geweest en er lang heeft vertoefd tusschen de vele onafzienbare rijen van naar één zijde gerichte grafsteenen, aan het hoofdeinde van de onbegroeide graven geplaatst, heeft voor zichzelf wél uitgemaakt, dat er wel degelijk een stemming is. ☞ Het uitzien naar het Oosten is zinrijk gegeven, de oude jaartelling boven zooveel graven, waarvan men weet dat 'n graf slechts één lichaam bevat, in tegenstelling met de graven voor meerderen boven elkaar op de andere kerkhoven, spreekt van den tijd die voortschrijdt in verwachten, en de aan elkaar verbonden steenen van man en vrouw op de naast elkander gelegen plekken, de heiligheid van hun huwelijk. En het monotone geheel, alleen verlevendigd door licht en schaduw, heeft de gestrengheid die de dood ook heeft en het ontnemen van aardse praal en onderscheid. ☞ Eigenlijk weet ieder mensch wel voor zich: „Zoo kan het ook, zoo kan het even goed, waarom verdoezelen, waarom vriendelijker maken, waarom verinnigen?” ☞ En als bij katholieke begrafenis allen knielen, wanneer in gewijde aarde de kist is neergelaten en de heilige handelingen zijn verricht en men het woord ter herinnering aan het aardsche niet wensch gesproken te hebben, maar

stil uiteen gaat bij de open plek onder de boomen, waar de vele kruizen zijn, zegt men ook: „Zoo is het goed, zoo kan het ook”. ☼ Maar het kan ook, dat jonge, sterke menschen de kist, door een purperen kleed bedekt, die het lichaam van een beminden meester bevat, eerbiedig dragen en dat zij den weg nemen langs de besneeuwde duinen te Westerveld, waarover de oude dennen hunne kruinen welven en waar, ondanks de sneeuw, de graven zijn te onderkennen. ☼ En dan zijn het de boomen, waaronder men ter ruste legt. Het is of nabestaanden, die de noodzakelijkheid van de strengheid, voortkomend uit het geloof der Joden niet kennen, troost vinden, omdat „de plek” de schoonheid van de boomen, in den levensstrijd verworven, zoo direct in de nabijheid heeft. En men komt er telkens weder, om den vrede te vinden. ☼ In Duitschland tracht men dezen vrede te geven in de Waldfriedhöfen en in de gemeenschappelijke graftuinen voor de gevallen in den oorlog, de Ehrenfriedhöfen. ☼ Men leerde van Ohlsdorf, men tracht rekening te houden met oorspronkelijk bestand van een bosch, men weet, dat dennen dieper de wortels wegwerken en rijker onderbeplanting toestaan, ook en voornamelijk door den bouw van den boom, den vormrijken stam, de sterke armen, de kroon tegen de lucht; waar- tegenover de spar ondieper wortelt en ruimte vraagt, wil hij de takken tot den bodem kunnen houden en niet met meerderen tot een „mastbosch” verworden, inplaats van een kerkhof. ☼ En, waar geen bosch aanwezig was en voor het doel de boomen dus niet op ruimen stand konden worden gesteld om met andere beplanting de graven een achtergrond, en „sfeer” te geven, gaat menertoe over het te schep-

pen door middel van heggen, hetzij onderhouden hagen van in den vorm blijvend materiaal of uitgroeiende, losse begrenzingsen. ☼ Wij gebruiken ook de boomen, de Italiaansche popels bijv. op de Oosterbegravingplaats te Amsterdam, om door hoogrijzende, groene wanden, als 't ware een schip van een kerk te vormen, waaronder de graven in vrede tezamen zijn. ☼ Er zijn nog vele mogelijkheden, men is nog zoekende naar de juiste oplossing. ☼ Men brengt lichte berken bij kindergaven en verdeelt dat gedeelte met Thuya heggen en plant er vriendelijk bloeiende vaste planten en brengt er de voorjaarspracht. Maar men zorgt vóór alles de rust te bereiken door beperking van het te gebruiken, levende materiaal, hoewel er voor afwisseling dient te worden gezorgd. ☼ En als men dan een juiste keuze heeft gedaan, geeft men het eigen leven van die beplanting een kans, wel ingrijpend telkens ondanks het hevig protest van onwetenden, die tijdig uitdunnen van een vegetatie niet als noodzakelijkheid zien, opdat de sfeer van het kerkhof haar hoogtepunt vindt in het vertrouwen, waarmee de levende de dooden daar achterlaat, doordrongen van de heiligheid van het leven en de vergankelijkheid kennende. Gelijk Henriëtte Roland Holst in verzen 't heeft gezegd:

O, Dood, o Trooster, ge vereent altijd,
Moogt g'in de volheid van de wereldziel
vereenen, -dèze zekerheid is onze:

't uiteen-gescheurde brengt gij weer te saam,
door U zijn al onze smarten kortstondig
en al ons hunkeren vergaat door U.
Dit is het andre wat ik van U weet,
en het is genoeg tot den diepen vrede,
genoeg om door de dagen van het leven
te gaan, hen voelend heilige geschenken,
en rustig voelend hoe gij naderkomt. TINE COOL

De Strada da Salerno à Sorrento

TOT de schoonste streken van Italië behoort de kust ten Zuid-Oosten van Napels, n.l. van Sorrento tot Salerno. Het is een bergland van een romantische, wilde schoonheid, waarvan de hoge rotsen tot in zee uitloopen. Langs deze kust is in de rotsen een rijweg uitgehouwen, die m.i. de beroemde Corniche aan de Fransche Riviera verre overtreft. De kust is minder druk bebouwd, heeft geen casino's en luxe-hôtels, daardoor meer romantiek en ongerept natuurschoon. De rijweg heeft totaal een lengte van 59 K.M. en wordt daarom gewoonlijk in twee étappes afgelegd met

onderbreking te Amalfi of wel, het hoogergelegen Ravello. Wij deden den tocht komende van Cava di Tirreni, het vriendelijke stadje in de bergen achter Salerno. Het aantrekkelijke is, dat men deze Corniche gewoonlijk nog op de ouderwetsche manier bereist, n.l. per paard en rytuig. Enkele haastige toeristen, die gaarne zooveel mogelijk in zoo min mogelijk tijd willen zien, doen het per auto, doch velen prefereren de langzamere en voor dit prachtige

DE STRADA DA SALERNO À SORRENTO

landschap wèl zoo aangename manier van rytuig en paard. Er is langs de kust geen spoor- of tramverbinding. Van Salerno naar Sorrento gaat de boot slechts éénmaal per week en van Amalfi naar Sorrento tweemaal per week. Wel is er thans van Vietri sul Mare tot Amalfi een autobus (helaas! uit een aesthetisch oogpunt), een dicht, rammelend, stoffig gevaarte; maar wie zou zich, indien het niet strikt noodig is, in dit hotsende vehikel willen opbergen? Wij gingen dus per ouderwetschen landauer met twee flinke paarden bespannen, de reis aanvaardden. Eerst bergafwaarts naar Vietri sul Mare, waar men een prachtig gezicht heeft op de haven van Salerno, daarna steeds langs de kust — die een wonder van schoonheid is! De geheele weg van Vietri naar Sorrento is één aaneenschakeling van verrukkelijke panorama's, een steeds varieerend, immer boeiend thema van bergen, lucht en zee. Wij troffen heerlijk zonnig voorjaarsweer. Links lag de zee, kalm en sereen, glanzend in opalen tinten. Boven ons welfde een zachtblauwe hemel, rechts verhieven zich de bergwanden, hoog en steil. De weg slingerde als een wit lint om de rotsen. Blauwe bergen doken op en verdwenen bij de krommingen. Trossen paarse lavendel, rosmarijn, gele brem en purperen violieren praalden uit de spleten der krijtwitte rotsen. Ook de diepblauwe lorentzia, gelijkend in kleur op de Zwitsersche gentianen, zag ik op hooge ontoegankelijke plaatsen. „Cascades de fiori very nice”, zei onze koetsier, die poly-

glot was (of het zich althans verbeeldde te zijn) en bovendien een vurig Wagnervereerder, die zijn paarden Parsifal en Lohengrin had gedoopt, — hetgeen er niet weinig toe bijdroeg onze romantische stemming te verhoogen! — Hooger en grilliger werden de bergen, wolken omsluisden de hoogste toppen. Wij passeerden donkere kloven en diepe ravijnen, hier en daar het schuimend wit van een waterval. Op de uiterste punten aan zee, als starre wachters, grijze verweerde Sarraceense torens met diep-getande kanteelen, die visioenen van lang vervlogen tijden te voorschijn riepen. En daarboven en daarlangs kronkelde de weg, menigmaal door korte tunnels, waaruit de wereld dan weer schitterender dan ooit te voorschijn kwam. Wij reden door schilderachtige dorpjes tegen de berg-hellingen gebouwd, of wij ontdekten ze diep beneden ons in een ravijn, als vogelnesten tusschen de rotsen bij de Marina, waarop roestroode netten te drogen lagen. ☞ Ik zal geen opsomming geven van plaatsen, kapen, ravijnen, die wij passeerden, waarvan de een al schilderachtiger is dan de ander. Maar even wil ik nog stilstaan bij den verrassenden aanblik, dien wij hadden bij Kaap Sottile. De weg maakte een kromming en plots zagen wij voor ons, onwezenlijk als een fatamorgana oprijzend uit zee, de zon-beschenen bergen van Capri en de Isoli li Galli, — de Sirenen eilanden. Volgens de legenden hielden de Sirenen daar eertijds verblijf. Hadden zij wel een beter plaatsje kunnen uitkiezen? ☞ Bij Scaricatoio gaat de weg de zee verlaten, stijgt over den Col di S. hoogste punt verrukkelijk heeft en den krijgt op de Napels. beneden vroolijk huizen di Sorrento omringd troenboom-olijfboomen. tergrond de van Napels met Vesuvius. Dan is de reis, het liefspoedig bereikt. van Cava naar eenige dagen ver van Amalfi naar zóó vol afwisseling en natuurgenoet, dat zij steeds tot onze schoonste reisherinneringen zal blijven behooren. B. S.

DE EERSTE NEDERLANDSCHE FOTO VAN HET BROEDEND PLEVIERTJE

panorama
eersten blik
Golf van
Men ziet
zich de
gekleurde
van Piano
to liggen,
door ci-
gaarden en
In den ach-
blauwe Golf
den rookenden
het eindpunt van
lijke Sorrento,
☞ Zoo is de tocht
Amalfi, waar wij
blijf hielden, en
Sorrento, een rit
B. S.

nederlaag op nederlaag, maar toch waren ze fijn deze avonturen met de sierlijke hardlooptjes, waarvan ik een uitvoerig relaas gaf in „De Tooi der Getijden”, het lijvige en rijk-geïllustreerde verzamelwerk waaraan verschillende natuur-historische publicisten hebben meegewerkt. ☞ Zou ik in 1929 gelukkiger zijn? Naarmate het voorjaar vorderde, was ik meer en meer op mijn hoede. Misschien, dat het paartje terugkeerde. En, waarlijk, het was zoo: op Hemelvaartsdag kwam ik in dezelfde streek als het vorige jaar een tweetal kleine plevieren tegen. Hun verschijning was voor mij een aansporing dit jaar opnieuw ernstig naar hun nest te zoeken, ondanks de terreinmoeilijkheden en de uitgestrektheid van het gebied. ☞ Opnieuw zocht ik weken lang vruchteloos. Er waren zelfs dagen, dat ik geen der geheimzinnige vogels zag, zoodat ik al vreesde, dat zij vertrokken waren. Maar eindelijk ontdekte ik „dubius” weer. Het listige vogeltje — meestal viel er maar één te bekennen — slaagde er steeds in mij bij den neus te nemen. Het werd een uiterst moeilijk geval. Telkens stelde ik mij na urenlange ijverige nasporingen, die echter steeds vruchteloos waren, de vraag: „Loop je niet een ijdel wan na? Zou dat vogelpaartje wel wekelijks een paartje zijn? Zouden het niet twee vrijgezellen kunnen zijn?” ☞ Doch toen brak de tweede Juni aan. Het was in den ochtend en het begon een weinig te regenen. Misschien dat ik nu een goede kans had. Ik had den kleinen plevier op eenigen afstand van mij zien loopen en overneer hij werkelijk regen hem wel zijn nest zou kwam er dus om en du-muisvlug wijd te glee, ker te enomdek-zoeken. was er, niet vandaan, heuvel, waar-groeide, die mij borg. Afwachten boodschap. Elke vogeltje volgde ker. Ik mocht kwijt raken. Het onderzoeking moeid. In een kerde hij over hij . . . ineens

Foto P. J. Strijbos
DE OUDE VOGEL BREIDT ZIJN BORSTVEEREN BESCHERMENDUIT OVER HET HULPELOOZE KROOST

Welk een verrukking: hij ging in broedhouding zitten. Ik had er zoo naar toe willen hollen, maar wist me te bedwingen. Enkele minuten stelde ik mijn geduld op een zware proef. Toen stond ik op, liep den heuvel af en trok naar de plaats, waar de kleine plevier was gaan zitten. Niet zoodra verrees ik, of het rappe vogeltje zette het op een hollen. Ik keek echter naar hem niet meer om, maar hield alleen dat eene plekje in 't oog. Dichter en dichter kom ik bij en als ik nog een aantal meters verwijderd ben, kan ik haast niet gelooven, dat het waar: is daar ligt het viertallig legsel van den kleinen plevier in een allernietigst sierloos kuiltje. Hoe kostelijk is de kleur van de schaal, hoe fijn de teekening der kleine eitjes. Een prachtig geval van mimicry: zoo komt de kleur ervan met den omringenden grond overeen, dat zij voor een ongeroutineerd eierenzoeker feitelijk onzichtbaar zijn. Trouwens: gedurende de vele dagen, dat ik ernaar zocht, moet ik er ettelijke keeren over heen zijn gestapt. ☞ Welk een vondst! Ik was den koning te rijk. Als dit alles eens gefotografeerd kon worden. Ik zond een telegram aan Strijbos, den bekenden natuurfotograaf te Bentveld bij Haarlem. Schitterend werk heeft deze in den loop der volgende dagen geleverd. Niet alleen kiekte hij de eieren, maar in den ochtend van 4 Juni slaagde hij er tevens in den vogel op zijn eieren in beeld te brengen. Dit betekende waarlijk een groot succes, want tot dusver is de kleine plevier nog nooit eerder in Nederland gefotografeerd, terwijl er ook in het buitenland maar weinig foto's van bestaan. ☞ Vijf dagen later was Strijbos echter nog fortuinlijker: dien dag waren net de jongen uitgekomen, welke eveneens in beeld zijn gebracht, maar het allermooiste werd gepresteerd, toen het lukte één der vogels, beschermend de vleugels over

Een zeldzame broedvogel

TOEN ik in 1928 — het was op den eersten Juli — zwierf in een weinig door mij onderzocht gedeelte van het verstuiwingsgebied van Soest, werd mijn aandacht getrokken door een rap over het zand rennend vogeltje, dat ik daar nog nooit was tegengekomen. Dadelijk zag ik met een plevertje te doen te hebben. Maar wie had ooit kunnen denken, dat ik in zoo'n vreemd oord voor plevieren — ver van zee, ver van een rivier, heelemaal in het binnenland — één hunner sierlijkste vertegenwoordigers zou ontmoeten? En bovendien was het niet het gewone bontbekje onzer stranden, maar de kleine plevier, die wetenschappelijk als *Charadrius dubius curonicus* te boek staat. Ik had dus te doen met een heel zeldzamen Nederlandschen vogel, die maar enkele keeren in ons land heeft gebroed. Ik bleef het een vreemd geval vinden, dat hij zich had gevestigd in de zandige oorden van Soest, waar geen beekje of welk watertje ook viel te bekennen. Een week of drie had ik gelegenheid zijn doen en laten, dat wonderlijk-boeiend was, te bestudeeren. Of liever: *hun* doen en laten. Het bleek mij toch naderhand, dat er twee vogels waren, naar het scheen een paartje. Waren zij toevallige gasten? Overzomeraars wellicht? Het wilde er bij mij niet in, want de vogels deden bij mijn verschijning erg nerveus, zij vielen overtrekkende kraaien aan en wekten ook overigens den schijn, of ze bang waren hetzij hun jongen, hetzij hun eieren te verliezen. Weken lang zwierf ik door de duinen, alle felle zomerhitte ten spijt, maar hoe ik ook uitkeek, hoe ik ook in hinderlaag lag, het lukte mij niet de rappa rakkertjes te verschalken. Tegenover hen leed ik

de jongen uitbreidend, te „nemen”. ☞ Van den kleinen plevier zijn zoodoende een serie foto's vervaardigd, die haar weerga niet heeft. Enkele ervan vinden de lezers hiernevens gereproduceerd; beter dan arme menschenwoorden in hun machteloosheid zulks vermogen, kunnen zij den ontvankelijke naberebrengen tot de schoonheid van het zeldzame, ranke vogeltje, met wie zij zoovele avonturen beleefden, voordat wij — na twee jaren — hem het geheim van zijn nest wisten te ontfutselen.

RINKE TOLMAN

IN HET RIJK DER STILTE

3) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

EEN NACHTELIJKE EXPEDITIE. (Vervolg)

LOGAN had met groot overleg zijn plannen beraamd; en nu ging hij ze uitvoeren met de bedaardheid, die het gevolg was van absoluut vertrouwen in het resultaat. Met zijn bijl in de hand, om voorbereid te zijn voor het geval de vijand een onvoorzien aanval zou doen, trad hij, met den deken als een schild voor zich opgeheven, langzaam op den gevangene toe. Steeds verder kroop de lynx achteruit, zoover als de ketting hem veroorloofden, terwijl uit zijn woeste oogen uitdaging en eindelooze haat schitterden. Langzaam schoof de man vooruit, tot hij, zoo ongeveer op sprongafstand van het dier gekomen, bleef staan. Misschien een halve minuut lang bleven mensch en dier volkomen onbewegelijk tegenover elkaar staan — tot de gevangene zijn zenuwspanning bijna niet meer meester kon blijven. Toen, alsof zijn eigen zenuwen door sympathie voelden wanneer het juiste oogenblik gekomen was om handelend op te treden, deed Logan een stap vooruit waarbij hij een zwaaiende beweging maakte met de deken. Met een gil van woede sprong de lynx den strijd tegemoet — met als resultaat dat hij zich een seconde later voelde onderst boven werpen, verward en hulpeloos, omwoeld door de verstikkende wollen plooiën. Vergeefs beet en blies en krijschte en scheurde hij.

Zijn scherpe, witte tanden konden niets anders grijpen dan verstikkende wol; zijn scheurende klauwen konden hun werk niet doen; en het verpletterende gewicht van het zware lichaam van den woudlooper drukte hem in de sneeuw. Binnen enkele minuten lag hij, trillend van woede stil, beangst door de zwarte duisternis voor zijn oogen en uitgeput door de nutteloosheid van zijn tegenstand. Toen maakte Logan, met de uiterste omzichtigheid werkend door de plooiën van de deken heen, de val open en schoof ze voorzichtig van de gevangen poot af. Het was natuurlijk ondenkbaar dat hij ze uit het gevaarlijke gebied kon verwijderen; maar hij was bang dat als hij de gewrichten langer dan beslist noodzakelijk in dien geweldigen greep zou laten zitten, deze gekwetst konden worden. Daarna wikkelde hij handig een lang, sterk touw om het pak, waardoor de pooten stevig vastgebonden zaten, maar hals en kop een zekere, beperkte, vrijheid van beweging genoten. Toen stopte hij het pak in den canvas zak, wierp dezen over zijn schouder en begon de vijf-mijl langen tocht naar zijn kamp. ☞ Logan gebruikte geen sneeuwschoenen, omdat er juist nu weinig sneeuw lag op de paden, of zelfs in de dichte bosschen. Bovendien was de sneeuw die er lag, bevroren tot ze zoo hard was als steen, behalve een paar duim losse vlokken die tijdens de paar laatste dagen zachtjes waren neergevallen. Die ongewone toestand was het gevolg van een bijzonder sterken en langdurigen dooi in Januari, gevolgd door strenge en plotselinge vorst, met het gevolg, dat er bijna hongersnood heerschte onder de vleescheters van het woud, wier lichtvoetige prooi, de eters van schors en twijg en blad, ze nu gemakkelijk kon ontvluchten over den bevroren bodem. ☞ De tevreden jager, met genoegen denkend aan zijn triomf en den mooien prijs dien zijn gevangene hem zou opbrengen, had misschien een mijl van den terugweg afgelegd, toen hij ver achter zich een nieuw ge-

luid vernam, dat flauwtjes door de stille nachtlucht tot hem door drong. Zonder dat hij er speciale aandacht aan scheen te schenken, werd hij zich dadelijk bewust van een vaag gevoel van ongerustheid; en hij bemerkte, dat het ook de aandacht had getrokken van het onrustige pak op zijn rug, want het staakte zijn verontwaardigd worstelen om goed te kunnen luisteren.

(Wordt vervolgd)

De doolhof der dwaasheid

19) DOOR RALPH SPRINGER

WIE is daar?" vroeg Ramswood, op bedrukten toon. „Het is hier een fatsoenlijk hotel en ik was juist van plan naar bed te gaan. Als jullie dus dronkaards zijn of dieven of ander ongewenscht volk, loop dan door!" „We zijn eezame, vermoeide reizigers en we verlangen nachtverblijf, voor geld en goede woorden." „Trap de deur in, als-ie praats heeft," stookte Oom Karel op. „Dus geen misdadigers?" vroeg Ramswood nog eens, dringend. „Vooruit dan maar." De deur draaide tien centimeter ver open en bleef stuiten aan een dikken ketting. „Wie is U?" vroeg hij nieuwsgierig. „Ssst, niet zoo luid!" antwoordde Joris Jochem op zijn gewonen brallenden toon. „We zijn eigenlijk detect ven, maar nu zijn we vermomd als handwerklieden die het land doorreizen om een stuk brood te verdienen. Dat kun je aan onze werkjassen zien." „Wat zien jullie er uit. Gevallen?" „Ja, gevallen," antwoordde Joris Jochem en knipte

met de oogen veelbeteekenend. Een kwartier later hadden ze zich zoo goed mogelijk gereinigd en zaten ze aan een tafel. Vrouw Ramswood bracht warme koffie, brood en spek. „Zijn er hier nog méér logeergasten?" vroeg de detective. „Niet één," antwoordde Ramswood. „Nee, letterlijk niet één," bevestigde zijn vrouw die woorden. „Watson, opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken, optreden. Er is hier niet één logeergast." „H'm, h'm!" bromde Oom Karel, die juist een veel te groot stuk brood met spek erop, zijn mond bin-

Foto P. J. v. d. Laarse

LANDSCHAP TE ZUID-SCHALKWIJK

nenwerkte. „Ja, ja, het is hier juist een hotel om niet in te blijven, als men er eenmaal is," zei Joris Jochem ironisch. „Hoe bedoelt U dat? Wilt U mijn hotel beleedigen?" „Nee," antwoordde Joris Jochem fijntjes. „Maar ik bedoel wél, dat, in zoo'n onveilige streek als déze, men liefst niet in den avond verder reist, als men overdag gerust heeft. H'm h'm!" „Vrouw," zei Ramswood op smartelijken toon, „is dát nu een beleediging of niet?" „Percy, je weet immers niet hoé de graaf het bedoelt." „Waarom denk je dat-ie een graaf is?" „Watson, ooren open en mond dicht!" fluisterde Joris Jochem overluid. „De vrouw is schranderder dan haar man. Opmerken, enzoo voort. Laat hen in den waan dat ik een graaf ben. „Waard, als er geen logeergasten zijn, kun je ons zeker wel voor één of twee nachten goede kamers verhuren, nietwaar? Geef mij dan die waar de oude heer heeft geslapen." „Dié?" vroeg Ramswood en deinsde schijnbaar geschrokken achteruit. „Die kamer is niet vrij. Hij slaapt er nog." Joris Jochem hief de hand op en sloeg haar daverend op tafel. „Watson!" bulderde hij, „ze zijn door de mand gevallen! Hier steekt een somber geheim achter! Ik wist wel dat ik dien ouden suffer aan het babbelen zou brengen. Opmerken! Samenvatten! Oordeelen! Gevolgtrekkingen maken! Optreden! „Elk woord sprak hij nu apart en bijzonder luid uit en begeleidde hij met een daverenden slag op de tafel. De waard en waardin schenen, door schrik bevangen, geen woord te kunnen uitbrengen. Joris Jochem sprong óp en toen vloten de twee als in doodangst in een hoek en trachtten achter een tafel weg te schuilen. „Hier jullie!" riep de detective, „niemand verlaat deze gelagkamer zonder mijn speciale permissie. Blijft allen zitten. Je hoort het, Watson! „Ja," bromde de oude man tevreden, „het is ook nog niet op. Moet jij nog een randje spek, Joris Jochem?"

(Wordt vervolgd)